בסוד שיח

שאול שיר

אל תגעו במשיחי...

אני מתקשה להיזכר מי היה האדמו"ר שאמר זאת, אבל המציאות ממילא מאשרת לעתים קרובות את אמיתות האימרה. וכך הוא אמר: "הקליפה", הסיטרא אחרא, מגדלת לפעמים צדיק ושומרת עליו מכל משמר, רק כדי שבהגיעו לגיל 80 הוא יקבל לשון הרע... נזכרתי באמירה הזאת, שיש בה מסר חד מאד, על רקע רוח העיוותים העוברת על שניים מה-מוסדות התורניים החשובים של הציונות הדתית. אחד ישיבה תיכונית ואחת ישיבה גבוהה. (ועוד שתי ישיבות תיכוניות נרבקו מהן.)

אברכים חשובים, באמת חשובים, בני-תורה ובע-לי מידות, מפתחים פתאום איזה "חיידק" של הבנה יתירה, כביכול ונכנסים לעולייני מחלוקת ומיעורדים מחלוקת ופוגעים בגדול-תורה יחיד ומיוחד, מורם ורם, ומכניסים את שטן המחלוקת לקודש הקודש-שים. וכל זאת בגלל איזה עניין, שהוא פחות מהותי מהמחלוקת ושאין הם יכולים להיות בקיאים בו בכל פרטיו, כי לא תמיד אפשר לספר ולומר את הכל. זה בישיבה הגבוהה.

בישיבה התיכונית הסיפור קצת שונה, אבל גם מיסרה והעומד בראשה הוא ענק שבענקים בכל קנה-מידה תורני, ואהוב על תלמידיו לדורותיהם. יום אחד החליטו מי שהחליטו שהם מבינים טוב יו-תר ממנו וכי ניתן יהיה לעשות סדר בישיבה אם תצומצם השפעתו. אלא שהתוצאות מלמדות, כי עוד רחוקה הדרך עד ש"המהפכנים" יבינו לנשמת התלמיד וצרכיו כמותו. שום דבר טוב לא צמח מאז צומצמה השפעתו והחיפך הוא הנכון, והמכתב שכ-תב באחרונה יו"ר המועצה למען שלום הילד, בה-מקום לנעשה בישיבה, מדבר בעד עצמו ולא כאן המקום להאריך. בכל זאת אנו נמצאים בעיצומו של חודש אלול.

ההסטוריה היהודית ארוכת השנים מלמדת, כי יהיו הנסיבות אשר יהיו, הרי שכל פגיעה בגדול בתורה, תהיה הטעיפה שבו עוטפים את הפגיעה אשר תהיה, מסתיימת בסופו של דבר בכשלונו של המסריע והמורד ובחלל ההוויה נשארים רק נוזקי המחלוקת. מוסדות הציונות הדתית הצטיינו תמיד בליכוד פנימי, ואיש לא ייצא נשכר מפגיעה איזוש-הי בליכוד הזה וראי לא התלמיד שקם על רבו.

האדמו"רים נעלבו

מזה זמן רב מתנהלת שיחות עם ראש הממשלה, בנימין נתניהו בדבר מינוי נציג חרדי בוועדה הצי-בורית לעובונות המדינה. נתניהו הבטיח לא פעם, כי "אספל בכך אישית" והאדמו"רים מוויז'ניץ, סדיגורה ועוילאי שליט"א סמכו על הבטחתו. בימים אלה נתכבדו האדמו"רים בכמכתב מראש הממשלה, בו נאמר בין היתר: "יו"ר הוועדה הציבורית לקבי-עת יעודם של עזבונות לטובת המדינה, פנה אלי במכתב בשמם של חברי הוועדה וביקש למנות לוועדה אשה, וזאת לאור ערכון השוויוניון ולאור או-פיה המיוחד של הוועדה. (כיום מכהנות בוועדה רק שתי נשים לעומת ששה גברים). התייעצתי עם היו-עץ המשפטי של משרדי ובשלב זה לא נוכל למנות לוועדה חבר נוסף. אשמח להודיעכם על השינוי במצבת החברים, כדי שנוכל לדון שוב במילוי בק-שתכם".

משמעיינו האדמו"רים במכתב העירני בסרקזם: "מעניין מדוע ראש הממשלה אינו שומר על ערכון השוויוניון בין המינים ליד שולחן המשלה, ואם לא שיוויון לפחות יחס של שני שליש לעומת שליש?" האדמו"רים ריאים במכתבם להזה עלבון וזם מתכוונים להגיב עליו בחריפות, עם שובו של הרב מערלוי שליט"א מזי"ל. היה זה האדמו"ר מסדיגורא שליט"א שיצא ראשון בתמיכה גלויה במועמדותו של בנימין נתניהו לראשות הממשלה והוא רואה בהתנהגותו של נתניהו משום כפיות טובה. גם במק-רה הזה המחלוקת, כן המחלוקת, פוגעת ביצוג הצי-בור החרדי ב"יוערת העזבונות". אין ספק כי יש מי שלוחש על אוזנו של ראש הממשלה, והכל יודעים גם מי הוא, שאין למנות כחבר הוועדה את נציג של האדמו"רים הנ"ל. אותם לחשנים לא הצליחו למנות נציג המזהה עם "החצר" שהם מייצגים, אבל כן הצ-ליחו לקלקל לאחרים.

ומצודתם פרושה על העולם כולו

מכון "ארץ חמדה" (בראשות הרבנים יוסף כרמל ומשה ארנרייך) ממעט ביחסי ציבור לעצמו, ואף-על-פי-כן מוצף המכון בפניות מכל קצווי תבל, פשוטו כמשמעו, בשאלות הלכתיות פרקטיות. הפ-נים הם רבנים צעירים בדרך כלל, המתבקשים לה-שיב לאלתר לבעיות הלכתיות שמציגים להם בני קהילתם ולא תמיד יש להם את הספרות התורנית המתאימה תחת ידיהם או את הזמן לחפש את הת-שובה הנכונה. ומה לנו מהיר יותר מפקסי תלמידי המכון, שבראשו עומד הר"ש ישראלי זצ"ל, מת-מודדים עם "שו"ת הפקס" כיד ה' דטובה עליהם. במכון 35 אברכים מוסמכים לרבנות. שפיימו את שרותם הצבאי, חלקם בקציניים. הם ששים לסייע לרבנים הצעירים בקהילות השונות. "שו"ת הפקס" עלה, כידוע, גם על ספר הנושא את השם "במראה הבזק". כרך ראשון ושני נמצא כבר על המדפים ושי-תה בדפוס. הכרכים ג' וד', השאלות מקיפות עולם ומלואו והתשובות נקיות מפלפולים מיותרים ולוקד כל תשובה המקורות בהלכה.

ספר תורני אחר של "מכון", יעורר ודאי עניין רב בעולם התורה. גם החדרי, המדובר ב"משפטי שאול", ספסי הין של הגרש"ז ישראלי זצ"ל בהיותי דיין בבית הדין הגדול בירושלים. בספר, שהדפסתי כבר הושלמה, מו"מ הלכתיים עם הגרי"ז אלישיב שליט"א ועם הגר"ע יוסף שליט"א. ב"משפטי שאול" מובאים פסקים שלא פיר- מעילם והם "חו זה" לכל בי-תורה ורב המצוי בעולם המשפט העברי.

מי היה האיט הזקן?

המשטרה, על-פי הפרסומים, מצאה סתירות רבקי-עים רבים בגירסתו של יעקב שורץ, שנחטף, לט-ענתו, על-ידי "לובש-מדים רוסי ערבית. ניתן למשטרה לסיים את חקירתה, שכידוע לוודאי תאו-שש בסופו של דבר את סיפורו של יעקב שורץ. כך אנו מקווים. קשה להעלות על הדעת שאדם מסוגו של יעקב שורץ המוקף בבני משפחה רציניים ושפ-ויים יפברק חטיפה. למה? לשם מה?

יעקב שורץ עצמו סיפר למקורבים, כי כאשר הציתו אותו חוטפיו, נגלה לעיניו יהודי זקן, שוב עי-ניים ומראה והוא הבטיח לו כי לא יטופל שערה מעשרת ראשו ארצה. מי היה אותו זקן נשיא פנים? בני המשפחה אומרים, כי בהיות יעקב שורץ איש גומל-חסדים בנשמתו, הרגיש לצרכי הזולת, אין פלא שמן השמיים סייעו בידו והוא ניצול כיד חוט-פיו שביקשו לחטלו, ואותו זקן וראי היה אליהו הנ-ביא, שעניינו בשורות טובות.

ראשי הישיבות קיבלוהו בנעימות

שר האוצר, פרופ' יעקב נאמן ביקר בשבוע שעבר אצל שניים מראשי עולם התורה "הליטאי" והללו קיבלוהו, בניגוד לצפוי, במאור פנים. נאמן נפגש עם ראש ישיבה מוניבז' לצעירים הרב לייב שטיין-מן שליט"א ועם שר התורה, הרב חיים קניבסקי שליט"א.

ככל הידוע הסיפור הזה של ניוס בתורי ישיבות לא עלה בשיחות הללו על סדר היום. שר האוצר לא הרגיש רחוי על-ידם והוא מתכוון בכל מקרה לשמור על קשר ישיר עם עולם התורה.

מחצרות אדמו"רים וחסידים

הנס שלפני השחרור

לפני שאני נפרד מהספר על רבי אליעזר נגס זצ"ל ("האיש שלא נכנע"), שכל עמוד בו מרתק ממש, אני מביא כאן עוד סיפור מופלא: הנס שאירע לו ימים ספורים לפני שחרורו מהכלא המצרית והמ-רוחק מביתו ארבע יממות נרבקו.

בשעה 1 אחר חצות נכנס למשרד הנהלת החש-בונות של הכלא, בו עבד רבי נגס, אדם בשנתו ה-40, לבוש חליפה תוצרת חוץ, נעול נעליים נוצ-צות, כובע מהודר על ראשו. אדם בלבוש כזה יכול היה להיות רק אחד מ"הגרועים". האיש ביקש זוג מגפיים כפי שנועלים קציני צבא. "עליך רק לחתום על אישור מתאים עבור המחסנאי והוא יכול יתן לי את מבוקשי" – אמר. נגס הסביר לאורח הבלתי קרוא, כי הדבר הוא רק בסמכותו של המפקד הראשי של המחנה. "קבעתי פגישה למחר מוקדם למחנה וב-נעליים שאני נועל לא אוכל להתהלך כל היום, כי הרי אחזור למחנה ברגליים קפואות" – הסביר האיש את סיבת נחיצותם של המגפיים. נגס הסיר את מג-פיו הרושם אותם לאיש שיתו ואמר: "הדבר היחיד שביכולתי לעזור לכם הוא בהשאלת המגפיים שלי". הוא הסתכל על נגס במבטים רצתניים ואמר: "האם אתם יודעים עם מי אתם מדברים: כה גדולה התרצפה שלכם, שאתם מציעים לי ללבוש את המג-פיים המיוחדים שלכם? האם ידוע לכם, כי הדבר עלול לעלות לכם ביוקר?"

האיש התקצף מאד על רבי נגס, על שביקשו שיח-דל מלהפריע לו בעבודתו (הנהלת החשבונות) וה-תנפל עליו לעשות בו שפטים. למרבה המזל היה הלה נמוך קומה ואיש חלש וכך יכול היה רבי נגס לתפוס אותו בדש חולצתו ולזרוק אותו החוצה.

לא עברו אלא רקות ספורות ושוב דפיקות על הד-לת. לשאלה: "מי שם"? נשמע קולו של נער. כאשר נפתחה הדלת אמר הנער כמבהל: "האם אתה יודע מה עשית כעת? העלבת קשות וזרקת את ה"באסקא" החדש שלנו (המלך הבלתי מוכתר של הנגבים, ממנו פחדו לא רק האסירים אלא גם אנשי ההנהלה)! רע לך שאתה בסכנה גדולה. הנגבים מת-אספים כעת ובעוד שעה-שעתיים אתה עלול להיות מושלך מת. מהר והצל את נפשך!"

נגס לא יכול היה כבר לברוח. מבעד לחלון ראה נגס כנופייה גדולה של נגבים שכבר הספיקה להת-אגרן, כך שהדרך להמלט כבר היתה חסומה. בפיו החל למלמל דברי וידוי, משום שחשב שהנה מגיע סופו. לא עברה אלא שעה מועטה ושוב הופיע אותו נער והזמין את נגס להתייצב ל"משפט", כי כאם הם יצטרכו לבוא אליך המצב יהיה יותר גרוע". נגס שמע לעצת הנער והלך למקום המשפט.

מספר נגס: "כאשר נכנסתי לצריף אליו הזמנתי, ראיתי באמצעו שולחן ארוך מכוסה במפה אדומה. ליד השולחן ישבו שלושה אנשים ולצדם עמד ה"באסקא" אותו זרקתי מהמשרד. השלושה הוצגו בפני כשופטים. לירם עמדו עוד שני אנשים. אחד מהם התובע והשני מונה עבורי כסניגור. עשיתי חשבון נפש לעצמי כי מהמקום הזה לא אצא חי. גם אם הייתי מצליח להוציע את אנשי המשמר, לא היו מסוגלים לעזור לי, כי בתוך המחנה אסור להם לה-שתמש בנשק ובלי נשק לא היו מסתכנים להיכנס לצריף. שכן האסירים הפושעים היו מצוידים בס-כינים.

"המשפט" החל, הוקרא כתב האישום, בו היה מפו-רט כל מה שקרה עם ה"באסקא" שלהם. בתום הה-קראה שאל אותי "השופט" אם אני מאשר את הדברים. עניתי בחיוב. וכאן ניתנה רשות הדיבור לתובע: "איננו יכולים להרשות לעצמנו שיעליבו אותנו ויכתימו את שמנו, ביחוד כאשר הננו כאן כמה עשרות, ואילו הם, הפשיסטים, (הכוונה לאסי-רים הפולניים) נמנים קרוב לאלפיים. באם נרשה ארועים כאלה ללא ענוש הם עלולים לרמוס אותנו ברגליהם. יש להענישו בעונש מוות ועוד הערב ניתן לבצע את העונש!!!" ואז לקח הסינגור את רשות הדיבור. הוא תיאר בפירוט כיצד נהגתי תמיד ברוחב לב כלפי האסירים ומעולם לא ניקשתי עבור זה תשלום כלשהו. לאחר שגמר לספר את כל מעלו-תי סיים באומרו: "אולם מבלי הכט על כל אלה, עלי להסכים בצער לדבריו של התובע, כי אין שום דרך אחרת וזולת ביצוע גזר-דין מוות למען ישמעו ויירי-או". וכמובן ה"באסקא" עצמו נשא דברים וביקש "צעדים מרתיעים".

ניתנה לרבי נגס זכות התשובה, אבל בתנאי מפו-רש, שזה צריך להסתיים על אור הבוקר, היות והכל, כולל ביצוע גזר הדין צריך להיגמר לפני המיקפר של הבוקר. לשונו נרבקה לחיכו והיתה כמשותקת. לפתע עלתה בזכרונו איזו תמונה מעורפלת מן הע-בר, בה היה מעורב הפושע הזה ה"באסקא". "היה זה בשנת תרצ"ח בימים הראשונים של מאסרי בעיר מגוזי. בגלל הדוחק הנורא בבית המאסר, הוצאו הא-סירים הפוליטיים והפליליים ל"טיול" בחצר הכלא ביחד. בין האסירים צדו עיני אסיר חיוור ותשוש שנראה היה שעומד לגווע. הוא עורר בי רחמנות ו-רקתי לעברו חתיכות סוכר וכך הזדיינתי את נפשו.

עור לי הקב"ה ופתחתי את פי ושאלתי את "השו-פט" הראשי אם מותר לי להציג שאלה, מאחר שנו-כרתי בדבר חשוב מאד. כאשר קיבלתי תשובה חיובית, סיפרתי כיצד נזכותי ה"באסקא", הלא הוא האסיר התשוש והגוזה למות, נשאר בשעתו בחיים, תודות לחתיכות הסוכר שזרקתי לו. בפנותי ל"באסקא" אמרתי: מקובל שגנבים אינם שוכחים אם עושים להם רעה. מאידך, גם אינם שוכחים את הטובה שעושים להם. בהתחשב בזה שהצלתי פעם את חייך עליך למחול לי על מה שעשיתי לך, בסר-כי להתחום לך על אישור לקבלת מגפיים.

השופטים פנו ל"באסקא" והוא אישר את דברי, אלא שטען, כי על העלבון הנורא שגרמתי לו אפשר לכפר רק על-ידי דם...

משראה רבי אליעזר נגס את כפיות הטובה של רב-הגנבים, ה"באסקא", שלף את הקלף האחרון. הוא קם ממקומו והכריז: "ברצוני להבהיר לכם שכל המשפט הזה מזוייף". משנשאל על-ידי השופט הכי-צד מעז הוא "להעליב את המשפט שלנו?" השיב: "חליבתי רציתי לומר שהמשפט הזה אינו נכון, כי הראש שלכם, שהוא המאשים שלי, הוא מלשין וסו-כן של הנ.ק.ו.ד אשר גרם למותם של כמה וכמה מחבריי".

מהומה גדולה קמה במקום וה"באסקא" שעד כה היה תוקפני, פניו נעשו חיוורים וגופו החל לרעוד. נגס קם ממקומו והחל פורש את כל הירעיה.

באותו בית כלא, שם היינו שנינו אסורים לפני קרוב ל-20 שנה, היה לאיש זה שם אחר. באחד הלי-לות הפסיד כסף רב במשחק קלפים וכתוצאה מכך התעורר סכסוך חריף בינו לבין שאר האסירים בתא, והוא ביקש את עזרתם של הסוהרים. באותה עת עס-קו האסירים בחפירת מינהרה אשר עבדו עליה חודי-שיים שלמים, עד שהכל היה כבר מוכן לבריחה. הוא הלשין עליהם בפני שלטונות הכלא, שהכינו להם מארבים ומלכודות וכתוצאה מכך תפסו את כולם. חמישה מהם נורו במקום. ברצוני לראות כאן במע-מד כולם באם הוא יכחיש את דברי. הפושע "הבאס-קא" נהלל כל כך והוא לא ניסה כלל להתנגן. הוא נשאר מוכה הלם כאילו איבד את הכרתו. שלושת השופטים יצאו מהצריף ואחר כך קראו את ה"באסקא". לא עברה שעה ארוכה והשלושה חזרו והכריזו כי אני חף מפשע. הורו לי על שעוריתי לה-שוף את פרצופו והטעימו, כי יבוצע נגדו מיד העו-נש המגיע לו.

חזרתי למשרדי וברכתי ברכת "הגומל" על הטוב והחסר שעשה לי הקב"ה והציל אותי מחיות הטרף האלה ימים ספורים לפני שחרורי. זכותו תגן עלינו בימי הרחמים והסליחות.